

OM KRONAN, 1676.

Efter årtal av arbete har Vasas upptäckare, Anders Franzén, som av regeringen tilldelats en forskartjänst på Kgl Tekn Högskolan i Stockholm, ännu en gång triumferat som sjöhistorisk vrakletare. "Kronan" eller "Stora Kronan" har lokaliserats på 28 meters djup c 7 km utanför Hulterstad på Ölands östkust. Fartyget sjönk 1/6 1676 under strid mot den dansk-holländska flottan. Det var byggt i Stockholm och, enligt Zettersten, Svenska Flottans Historia, "sin tids största," med 128 delvis mycket tunga bronskanoner ("Vasa" hade 64). 8000 man omkom när skeppet kantrade och krutförrådet exploderade.

Vraket är sönderbrutet, utspritt och delvis nedsandat. På grund av detta kan det knappast genomföras någon undersökning i arkeologisk mening. Eftersom undersökningsfartygets läge vid gott väder kunnat observeras från land föreligger stor risk för vrakplundring då vraket innehåller en ansenlig förmögenhet enbart i kanonbrons och en ännu större på den svarta antikvitetsmarknaden. Därför är det nu av största vikt att fyndplatsen dokumenteras, förslagsvis med en fotomosaik varefter i första hand friliggande kanoner tillvaratages. Brons fordrar dessutom ringa konserveringsarbete.

Det enda tänkbara svenska fartyg som har kapacitet för ett sådant utsjöuppdrag torde vara ubåtsbärningsfartyget "Belos." Arbetet skulle då självfallet bedrivas i samarbete med Sjöhistoriska museet.

Vrakplatsen är 9/8 1980 delvis och flyktigt dokumenterad dels med film- och stillbildskameror, dels på videoband.

En friliggande läddad lätt kanon, bl a märkt "Vive le Roi 1628" upptogs 8/8 och överlämnades till Sjöhistoriska museet.

Sökningen har utförts med bl a side-looking sonar (MAS 2/79), protonspinnmagnetometer, lågljustelevison och hyperbelnavigering. Utrustningen har kostnadsfritt utlånats av ing Bengt Börjesson (F:a Undervattensfoto). Undersökningsfartyget ägs av ing Sten Ahlberg (Sveriges TV) och ing Bengt Grisell (KTH), som även gjorde de första dykningarna. F d sjömätaren och byrådir i marinstaben Bertil Engström har utarbetat geodetiskt och kartografiskt underlag. Ett specialtillverkat skolod har skänkts till expeditionen av ryttmästare Olle Brodin, Järflotta.

Arkivundersökningar och nautiska beräkningar har utförts av Anders Franzén. Franzén initierade f ö tidigare undersökningar av "Belos" i fyndområdet. 1971 påträffades t ex några ekplankor som med säkerhet tillhör det yttre vrakområdet.

Red delvis saxande ur rapport 12/8